

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

«525 KİTAB» seriyası

Mişel Uelbek

Sağ qalma

Esselər, şeirlər

Bakı – Mütərcim – 2010

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin dəstəyi ilə

«525-ci qəzet»in «525 Kitab» seriyası
«Dünya ədəbiyyatı» dərgisinin texniki iştirakı ilə

Tərcümə edənlər: **Səlim Babullaöğlu,**
Adil Mirseyid,
Pərviz Yusif

Seriyanın rəhbəri: **Rəşad Məcid,**
«525-ci qəzet»in baş redaktoru,
Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin katibi

Seriyanın tərtibçisi
və redaktoru: **Səlim Babullaöğlu**
«Dünya ədəbiyyatı» dərgisinin
baş redaktoru

Nəşrin redaktoru: **Əliş Mirzəli**

Dizayner: **Mətanət Qaraxanlı**
Vəfa Əhmədova

Mişel Uelbek. Sağ qalma. Essələr, şeirlər
/ «525 Kitab» seriyası. – Bakı: Mütərcim, 2010. – 44 s.

© "525-ci qəzet", 2010

Mişel Uelbek 1958-ci ilin fevralında anadan olub. 1976-cı ildə Parisə köçür, Milli Aqronomçuluq institutuna daxil olur və tezliklə orada “Karamazov” adlı ədəbi jurnal nəşrə başlayır. İlk şeirləri də həmin jurnalda nəşr olunur. Eyni zamanda Lümyer adına Milli Kinematografiya İnstitutunda təhsil alır. 1991-1992-ci illərdə onun iki şeir toplusu və Lavkraft haqqında essesi nəşr olunur. Kitablar ədəbi tənqid tərəfindən heç bir reaksiya görmür. Müəllifin **“Mübarizə sahəsinin genişlənməsi”** adlı ilk romanı 1994-cü ildə nəşr olunur və sonradan iki dəfə ekranlaşdırılır. **“Elementar hissəciklər”** romanı 1998-ci ildə Fransanı məşhur “Flammarion” nəşriyyatında çap olunur və roman ətrafında böyük qalmaqal yaranır. Roman nüfuzlu *“Prix Novembre”* ədəbiyyat mükafatına layiq görülür. Uelbeğin **“Lansorete”, “Platforma”, “Adanın imkanları”** romanları da qalmaqalsız ötürmüşür. Sonuncu romanı *“İnteraliye”* ədəbi mükafatını alır və müəllifinə, hələ nəşrindən əvvəl Avropanın ən iri həcmli qonorarını qazandırır. Uelbek müasir Avropanın ən maraqlı esse ustalarından da hesab olunur.

Absurd kreativ faktor kimi

“Poetik dilin quruluşu” aldığımız universitet bilikləri çərçivəsində ciddilik meyarına cavab verir; mənim qeydimi tənqid kimi qəbul eləməyin. “Poetik dilin quruluşu” və “Uca nitq” kitablarının müəllifi, poeziya nəzəriyyəçisi Jan Koen bu qənaətə gəlir ki, hər hansı məlumatın çatdırılmasında istifadə olunan sadə, prozaik dillə müqayisədə, poeziya dilində kifayət qədər fərqli və geniş kənarçıxmalar mövcuddu. Və poeziya bunu özünə nöqsan bilmir. Bu dil daim yersiz epitetlərdən istifadə eləyir (Mallarmedə “Bəyaz toran” yaxud yaxud Rembodakı “Qara ətirilər” və s.). Gerçək məntiqin nəzarətinə tab gətirmir. (Verləndən belə bir misal – “Onu iki, bəyaz əlinizlə didib parcalamayın”, burda prozaik ağıl məmnun – məmnun qəhqəhə çəkir: nədi, onun üçüncü əli də var?) Poeziya dili özündə məntiqi ardıcılığın olmamasından çəkinmir (“Ruf xəyala dalmışdı; Vooz yuxu görürdü; otun rəngi qaraydı” - bu sətirlər Hüqodandı; Koen onların haqqında aralarında heç bir məntiqi əlaqə olmayan iki konstataziya deyər yazır). O, prozada təkrarçılıq hesab olunan və ciddi

qayda kimi gözlənilən sözcülükdən zövq alır. Tam yol-verilməz hala Federiko Qarsia Lorkanın “İqnasio Sançes Mexiası ağlayarkən” poemasında rast gəlirik, birinci əlli sətirdə “günorta saat beşdə” kəlməsi otuz dəfə təkrarlanır. Öz tezisini təsdiqləmək üçün müəllif, bir sıra poetik və prozaik mətnlərdən müqayisəli statistik təhlil ortaya qoyur. (Həm də nəzərə almaq lazımdı ki, (və bu əsas göstəricidi) Jan Koenin ədəbi etalonu 19-cu əsrin böyük alimləri olan Pasterin, Klod Bernanın və Marselen Bertolonun mətnlərinə söykənir.) Elə həmin metod müəllifə imkan verir ki, romantiklərdə normadan kənara çıxmaların klassiklərə nisbətən daha çox olduğunu, simvolistlərdə isə buna hər addımbaş rəst gəlindiyini təyin eləsin.. Biz özümüz də təxminən belə düşünürük, amma hər halda bu məsələnin elmi cəhətdən əsaslandırılaraq dəqiqlikə ortaya qoyulması və bir məlumat kimi bilmək xoşdu. “Poetik dilin quruluşu” kitabını oxuyandan sonra biz bir məsələdə əmin oluruq ki, müəllif poeziyadakı bəzi tipik kənaraçıxmaları həqiqətən üzə çıxarda bilib. Bəs bu sapıntılar nə üçün baş verir ? Onların məqsədi nədi?

Həftələrlə açıq dənizdə olan Xristofor Kolumba gəmi heyətinin azuqəsinin yarıdan keçdiyini xəbər verəndə heç yerdə qurunun əlamətləri görünmürdü. Kolumb qərara gəlir ki, qərbə üzməkdə davam eləsin, hərçənd sonra geri qayıtmaq fiziki cəhətdən mümkün olacaqdı. Məhz bu məqamda macərəçiliq

qəhrəmanlığa çevrilir. Jan Koen öz kartlarını hələ ön sözdə açır – onun poeziyanın mahiyyətini dərk etməyə çalışan baxışları bütün mövcud nəzəriyyələrdən fərqlənir. O, deyir ki, poeziya heç də nəsrə azca musiqilik qatmaqla (18-ci əsrdə inadla düşünürdülər ki, poetik əsər hökmən şeir olmalıdı), yaxud açıq fikrə gizlin mənaların əlavə olunmasıyla (marksist interpretasiyası, freydist interpretasiyası və s.) yaranmır. Ümumiyyətlə, poeziya – prozadan üstün deyil; poeziya – prozadan aşağı da deyil, o tamam bambaşqadı. “Poetik dilin quruluşu” konstataasiya ilə bitir: poeziya məişət dilinin qarşısında geri çəkilir və get-gedə geri çəkilməkdə davam eləyir. Bu zaman sanki öz-özünə bir nəzəriyyə yaranır: poeziyanın məqsədi maksimal dərəcədə kənara çıxmalara, yoldan sapmalara, bütün mövcud kommunikasiya kodlarının gərəksizliyinə müvəffəq olmaqdı. Lakin Jan Koen bu nəzəriyyəni də qəbul eləmir. O, iddia eləyir ki, hər bir dil özündə intersubektivlik funksiyası daşıyır və bu baxımdan poeziya dili istisna deyil; öz dəsti – xətti ilə olsa da, hər halda poeziya dünyadan bəhs eləyir – o dünyadan ki, adamlar onu bu cür qavrayır. Bax, bu məqamda tədqiqatçılar tələyə düşə bilər, çünki, əgər normalardan kənara çıxmalar poeziyanın əsas məqsədi deyilsə, əgər poeziya doğurdanda dilçilik sahəsində olan axtarışlardan və söz oyunundan başqa bir nəsnə deyilsə, əgər poeziya doğrudan da öz qarşısına

gerçəkliyi başqa dillə ifadə etmək məqsədi qoyursa, onda biz bir-birinə dəxli olmayan iki müxtəlif dünyaya-baxışının şahidi oluruq.

Markiza görüşlərə saat altıya on yeddi dəqiqə işləmiş çıxır; o, bunu yeddiyə iyirmi səkkiz dəqiqə qalmış da eləyə bilərdi; bu xanım markiza yox, hersoginya da ola bilərdi, və o da görüşə sutkanın həmin vaxtı çıxa bilərdi. Suyun molekulu iki hidrogen və bir oksigen atomundan ibarətdi. 1995-ci ildə maliyyə transaksiyalarının həcmi kifayət qədər artıb. Yer in cazibəsindən çıxmaq üçün uçuş zamanı raket çəkisinə düz proporsional dartı qüvvəsini artırmalıdı. Nəsrin dili mahiyyətə dəlillər və faktlardan ibarət hansısa müxtəlif müşahidələr sisteminə gətirib çıxarır. Hadisələr əslində azaddırlar, olduqca dəqiq təsvir olunublar olaraq meydana gəlir, ancaq orda baş verənlər neytral zaman və neytral məkanda kəşifdir. Hər hansı qiymətləndirmə güdən, yaxud emosional aspekt bizim dünyanı görümümüzdə istisna olunub. Və bu Demokritin fikrini ideal təcəssüm eləyir: “şirin və acı, isti və soyuq, rənglərin müxtəlifliyi – bunlar hamısı bizim mülahizələrimizdən başqa bir şey deyil; atomlar və boşluq – yalnız bunlar əsl həqiqətdi”. Şübhəsiz ki, bu ifadə kamillik baxımından gözəl səslənir, ancaq məhduddu və bilmərrə məşhur “Gecəyarısı məktub”u xatırladır, indiki dönməm aramızda geniş yayılan bu əsərin təsirini artıq qırx ildi ona görə hiss eləyirik ki, Demokritin fəlsəfəsinə

çox uyğun gəlir, “Gecəyarısı məktub”u bəzən hətta elmin fəlsəfi mahiyyəti ilə qarışdırırlar, baxmayaraq ki, elm onunla – yüzilliklər boyu mövcud olsa da belə, – dini düşüncəyə qarşı birgə mübarizə aparmaq üçün müvəqqəti razılaşma bağlayıb.

“Alçaq, səni əzən səma bir qapaq kimi üzərinde dayanan zaman...” Bodlerin bütün sətirləri kimi dəhşətli ağır olan bu sətirlər, heç də informasiya ötürülməsi üçün nəzərdə tutulmayıb. Yalnız səma yox, həm də bütün dünya, həm danışan kəs, həm onun qəlbi, həm də qulaq asan adam qüssədən sızılır və tutulur. Poeziya doğulur, poetik coşğu düşüncələrə dolur.

Jan Koenə görə, poeziyanın məqsədi sonradan bütün hallarda danılması mümkün olmayan dərin məntiqsiz dil yaratmaqdı. Məlumatlandırıcı dildə mövcud olan nəşə mövcud olmaya da bilər, yaxud başqa cür, başqa yerdə və yaxud başqa zamanda başqa cürə mövcud ola bilər. Poetik kənara çıxmalar, sapmalar isə əksinə, “sonsuzluq effekti” yaratmağa meyillidi, bu o deməkdir ki, poeziyanın özünü təsdiq etmə məkanı, heç bir etiraz yeri qoymadan bütün dünyanı əhatə eləyir. Bu yanaşma poeziyanı, bəşərin əzəli və primitiv xüsusiyyəti olan ah-nalə və ümitsizlik fəryadına yaxınlaşdırır. Müqayisə, bəlkə də çox uzaqdan götürülür, olsun, çünki həm söz, həm də qışqırıq təbiətə eyni mahiyyətə malikdi. Poeziyada sözlər daha aydın səslənməyə başlayır, sanki bu söz-

lərin qədim haray yaddaşı oyanır və bu səslənmələrin avazı heç də həmişə musiqili olmur. Reallığın bu sözlərin vasitəsilə ifadəsi öz ibtidai pafosuyla yenidən vahiməli, sarsıdıcı və cazibəli olur. Lacivərd səma – bu, şübhəsiz böyük təəssüratdı və bizə görə dəqiq informasiya. Ancaq hava qaralmağa başlayanda ətrafımızdakı çiçəklər və əşyalar solğun görünür, cizgilər itir və bozdan qaraya yavaş-yavaş əriyir, adama elə gəlir ki, bütün dünyada təkdi. Bu onun Yerdəki həyatının ilk günündən indiyə kimi belədi, bu hətta onun insan olduğu vaxtdan da qat-qat əvvəl idi, bu qədimdən də qədim idi, dil hələ çox-çox sonralar yaranacaqdı. Bax, poeziya insana bu cür fəvqəladə duyğuları qaytarmağa çalışır. Əlbəttə, bu halda poeziyaya “ifadəçi” dil lazımdı, ancaq dil onun üçün vasitədi. Jan Koen öz nəzəriyyəsini qısaca belə ifadə edir: “Poeziya – məna və ifadələrin nəğməsidir.”

Başla düşmək çətin deyil ki, müəllif, yuxarıdakı fikirdən çıxış edərək daha bir nəticəyə gəlir: dünyanı dərk etməyin bəzi məqamları elə özü – özlüyündə poeziya. Dünyadakı hər mənada olan sərhədləri aradan götürməyə bacaran və onu bircinsli bölünməz tama çevirə bilən düşüncə və əməllər poeziya gücünə malikdi (məsələn, duman kimi, toran kimi). Bəzən hansısa predmetlər, özlüyündə poetik cazibəsi olmasa da belə şeiriyyət doğura bilər, bunlar sadəcə öz iştirakıyla məkan və zamanın sərhədlərini unutturmağa

məcbur eləyir, xüsusi psixoloji ovqat təlqin eləyir (və etiraf eləyək ki, okean, üfüqdəki gəmilər, xarabalıqlar haqda fərdi təxəyyülə əsaslanan saysız-hesabsız müəllifli diskurslar kifayət qədər təsirli və tərifə layiqdi). Poeziya – təkcə başqa cür dil deyil, həm də başqa cür baxışdı, xarici aləmi və bu aləmdəki hər bir şeyi başqa gözlə görmək bacarığıdı (ilana oxşayan avtostradalar, çiçəyə oxşayan dayanacaqlar). Jan Koenin kitabı bu mərhələdə lingvistik çərçivədən çıxır və birbaşa fəlsəfi açıqlamalara üz tutur.

Hər türlü qavrama prinsipi iki hədd – obyekt və subyekt, həmçinin obyekt və xarici aləm arasında olanlara əsaslanır. Və hər cür fəlsəfənin mahiyyəti bu iki həddi hansı dəqiqliklə xarakterizə eləyə bilməsi ilə təyin olunur – prinsip belədi, ona görə də bütün mövcud fəlsəfə məktəblərini inamla iki yerə ayırmaq olar. Poeziya, Jan Koenin təbirincə desək, hədləri tamamilən silməyə can atır: obyekt, subyekt, xarici aləm birləşib vahid nəsne olur, uca lirik bütövlük təşkil eləyir. Ancaq Demokritin fəlsəfəsi isə əksinə, hər iki həddə maksimal aydınlıq gətirir (avqust günortası ağ daşları yandıran gözqamaşdırıcı günəş şüası kimi: “atomlar və boşluqdan savayı heç nə yoxdu”).

Bütün bu mülahizələr elə təəssürat yaradır ki, artıq işə ətraflı baxılıb verdikt qəbul olunub və poeziya, məntiqi düşüncədən əvvəlki, daha çox ibtidai və uşaq təfəkkürünü andıran ən qədimdən qalma sevimli və

cazibəli nəsnə kimi tanınır. Ancaq bir problem var: Demokritin fəlsəfəsi müəyyən vaxtdan sonra əsassız sayılmağa başladı. Dəqiq desək, 20-ci əsr fiziklərinin dahi kəşfləriylə qəti bir araya sığmırdı, böyük ziddiyyətlər təşkil eləyirdi. Axı, kvant mexanikası materialist fəlsəfənin mümkünlüyünü inkar eləyir və bizi köklü surətdə obyekt, subyekt və xarici aləm arasındakı sərhədlərə, hüdudlara yenidən baxmağa məcbur eləyir.

1927-ci ildə Nils Bor artıq sonralar “Kopenhagen yozumu” adlanacaq bir təkliflə çıxış elədi. Üzücü və hardasa hətta əvəzsiz güzəştlərə başa gələn “Kopenhagen yozumu”, ölçmə prosesində ölçü cihazları üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb eləyirdi. Heyzenzenberqin qeyri-müəyyənlik prinsipi ilə tam uyğun olan dərkeləmə aktı indi yeni əsas üzərində quruldu: mövcud fiziki sistemin bütün parametrlərini eyni vaxtda dəqiqliklə niyə ölçmək olmaz? Yalnız ona görə yox ki, bu parametrlər “ölçmək qaydalarını pozur”. Əsas məsələ budu ki, ölçülmə prosesindən kənarında onlar ümumiyyətlə mövcud deyil. Beləliklə, həmin parametrlərin əvvəlki vəziyyətindən danışmaq əhəmiyyətsiz məsələyə çevrilir. “Kopenhagen yozumu” elmi idrakın qavranılması mexanizmini bir növ qəbul eləmir, əvəzində bizə “müşahidə eləyən və müşahidə olunan” tərəfli fərziyyəyə əsaslanan bir dünya təklif eləyir. Belə yanaşma bütünlükdə elmi fəaliyyətin

yekunlarını, insanlar arasında sadəcə kommunikasiya vasitəsindən başqa bir şeyə çevirməkdən uzağa getməyib, Nils Borun özünün dediyi kimi “adamlar müşahidə elədiklərini və bildiklərini öz aralarında mübadilə eləyirlər.”

Ümumiyyətlə, iyirminci əsrin fizikləri “Kopenhagen yozumu”na sadıq qaldılar, baxmayaraq ki, buna görə onların həyatı bir çox çətinliklə üzləşirdi. Əgər gündəlik elmi-tədqiqi işlərində uğur qazanmaq istəyirsənsə, onda məlum məsələdi ki, buna görə möhkəm pozitivist mövqedə dayanıb özünü belə ifadə eləməlisən: “Bizim işimiz – müxtəlif elm adamlarının müşahidələrini bir yerə yığmaq və bunları müəyyən olunmuş qayda-qanunlara uyğunlaşdırmaq, əlaqələndirməkdən ibarətdi. Gerçəklik məfhumu bizi maraqlandırmır, çünki bu məfhum elmi anlayış deyil”. Hər halda, yəqin ki, sənin tərəfindən işlənilib hazırlanmış nəzəriyyənin çətin izahlı, aydın olmayan dili haqda düşünəndə özünə də xoş gəlmiş.

Və bu vaxt adamın ağına qeribə assosiasiyalar gəlir. Çoxdandı mənim təəccüblə izlədiyim bir məqam var – fiziklərin jurnalistlərə verdiyi müxtəlif səpkili müsahibələrində, söhbətlərində, Hilbert məkanları, Ermitin operatorları yaxud başqa bir məsələ haqda dərc elədikləri məqalələrdə poeziya dilini dönə-dönə tərifiylər. Dedektiv roman yox, hansısa şəbədə yox, onları həyəcanlandıran və maraqlandıran məhz

poeziyadı. Jan Koeni oxumayınca, mən də bunu hec cür başa düşə bilmirdim.

Onun poetikasıyla tanış olandan sonra başa düşdüm ki, biz poeziyanı oxuyanda “nəsə” baş verir və bu “nəsə” Nils Borun kəşfi ilə bağlıdı.

Kvant nəzəriyyəsinin meydana gəlməsindən sonra yaranan konseptual fəlakət mənzərəsi qarşısında, indi bəzən hansısa yeni dil, yeni məntiq, yaxud hər ikisini birdən yaratmaq fikirləri irəli sürülür. Aydın məsələdi ki, əvvəlki dil və əvvəlki məntiq kvantlaşmış Kainatı anlamaq üçün yararlı deyil. Ancaq Bor bununla razılaşırdı. Poeziya, Bor deyirdi, bax, məhz ənənəvi dildə işlədilən, təcrübədən keçirilən və yol verilən ziddiyyətlər, onun sərhədlərini aşmağa kömək eləyir. Nils Borun tətbiq elədiyi tamamlayıcı prinsip bir növ ziddiyyətləri məharətlə idarə etmək vasitəsidir: bizə dünyaya baxmaqda bir-birini tamamlayan iki sinxron baxış təqdim olunur. Bunlardan hər birini ayrıca götürsək, bəlkə də aydın və səlis dillə ifadə olunur, ancaq həm də ayrıca yanaşmaq yanlışlığa gətirir. Bu baxışların birgə iştirakı isə ağıl tərəfindən çətinliklə qəbul olunsa da yeni situasiya yaradır, yalnız bu “mənasız” konsepsiya ilə barışandan sonra, bizim dünya haqqındakı təsəvvürlərimiz daha dürüst olur. Jan Koen öz tərəfindən təsdiq eləyir ki, dilin absurdluğu poeziya üçün əsas məqsəd deyil. Poeziya dildəki səbəb – məqsəd bağlılığını qırır, o daim partlayış təhlükəsi olan absurdlarla

oynasa da, absurduğa aparıb çıxartmır. Poeziya – yaradıcı güclə yoğrulmuş absurddu, o əsrarəngiz, amma min rəng – min çalar, dərin və təlatümlü qəlbimizi yeni yaradıcı mənalara yükləyir.

Tərcümə edən: Pərviz Yusif

Sağ qalma

Elm xatirinə elm axtarmayın. Bilavasitə hissiyyatdan gəlməyən hər nə varsa, poeziyada onun dəyəri sifira bərabərdir (əlbəttə, hissiyyat sözünü geniş mənada anlamaq lazımdır, hisslər bəzən xoşagələ, bəzən xoşagəlməz olur və bu hisslərin toqquşması adətən qəribəlik təzahürü yaradır).

Yalnız hisslər vasitəsilə nəsnəni (yaxud hər hansı bir şeyi) öz içindən keçirib özünüküləşdirmək mümkündür. Bu duyğunu ifadə etmək poeziyanın vəzifəsidir.

Poeziyanın və fəlsəfənin məqsəd oxşarlığı onların gizli birliyindədir. Poeziyanın vəzifəsi heç də fəlsəfi şeirlər yazmaq deyil, poeziya özünəməxsus, sırf intuitiv yolla, əqli konstruksiyalar filtrindən yan keçərək dünyanı yenidən kəşf etmək səlahiyyətinə malikdir. Fəlsəfəni şeirlə ifadə etmək cəhdindən hər vəchlə qaçmaq lazımdır, bu əksər hallarda zavallı surroqat olacaq. Bununla belə, yeni çağdaş fəlsəfə məhz şairlərin simasında özünün ən ciddi, ən diqqətli və həssas oxucularını tapır. Eləcə filosoflar da, daha dəqiq desək, onlardan bəziləri poeziyanın bətnində gizlənmiş

həqiqəti işığa çıxarmaq, anlamaq, dərk etmək səviyyəsindədir. Poeziya filosoflara yeniləşmiş dünya haqqında bilavasitə və daha artıq material verə bilər, canlı material.

Filosoflara sayğı ilə yanaşın, amma onları yamsılamayın, zira sizin yolunuz başqadır. Bu yol nevrozdan ayrı deyil. Poeziya ilə nevrozun yolları son mərhələdə bir-birilə kəşifir - poetik axın zətən və mütləq nevroz axınına qarışır əriyir. Amma sizinçün seçim yoxdur. Başqa yol da yoxdu.

Təngə gətirən ideyalarla və daxili durumunuzla bağlı mütəmadi iş bir gün axınına çıxacaq, qəlbinizi şübhələr didəcək, süslük, ölgünlük sizi canlı xarabaya çevirəcək. Amma bir daha təkrar edirəm, başqa yol yoxdu. Siz kritik nöqtəyə çatmalısınız. Ölümle cəngə girib, üzüqoyulu qara torpağa düşənə qədər beş-on şeir yazmalısınız. Bir anda sizin qarşınızda yeni üfüqlər açılacaq. Bütün böyük ehtiraslar sonsuzluğa gedib çıxır.

Məhəbbət bütün problemləri həll etdiyi kimi, böyük ehtiras da əvvəl-axır, gec-tez həqiqət sahəsinə daxil olur. Bu sahə əzablı sahədi, amma baxışlar, görmə qabiliyyəti itiləşir. Orda əşyalar öz ilkin saflığında, həqiqət şəffaflığında görünür.

Keyirin, Həqiqətin və Güzəlliyin zəfər çalacağına inanın.

Yaşadığınız cəmiyyətin məqsədi sizi məhv etməkdir. Siz cəmiyyətlə döyüşməyə hazırsınız. Onun

silahı biganəlikşə, siz biganə qala bilməzsiniz. Deməli, hücumə keçin!

İstənilən bir cəmiyyətin həssas yeri, öz ağrı nöqtələri var. Onları tapın və o ağrı nöqtələrinə bacardığınız qədər bərk basın.

Adamların qulaq asmaq istədikləri mövzulara girişin. Cəmiyyətin çirkinliklərinə, yaralarına, xəstəliklərinə toxunun. Ölümdən və unudulmaqdan təkidlə söz açın. Qısqanclıqdan, biganəlikdən, uğursuz sevgilərdən yazın. Mənfur və amansız olun, siz gerçəksiniz.

Heç bir təşkilata girməyin, ya da hər hansı bir təşkilata daxil olun, sonra işə tezliklə oradan çıxın. Heç bir ictimai fikir sizi uzun müddət cəlb etməməlidir. Uzun müddət həmfikirliyi ilə mübarizə aparmaq adamı xoşbəxt edir, fəqət, bu sizə lazım deyil. Sizin istədiyiniz, axtardığınız – bədbəxtlikdir. Sizin tərəfdən görünən həyat qaranlıqdır.

Sizin vəzifəniz hansısa bir yol göstərmək, yeni nəzəriyyələr qurmaq deyil. Əgər bunu edə bilərsinizsə, edin. Əgər tərəddüd edirsinizsə, həllolunmaz məsələlərə gəlib çıxırsınızsa, bunu açıqca söyləyin. Çünki sizin əsas vəzifəniz həqiqəti axtarıb üzə çıxarmaqdır. Siz həm qəbirqazansınız, həm ölü. Siz cəmiyyətin bəndəsiniz. Və elə siz də ona cavabdehsiniz, hamınız cavab verməli olacaqsınız. Siz torpaq yeyəcəksiniz, əclaf!

Siz günah və günahsızlıq parametrlərini müəyyən-ləşdirməlisiniz. Əvvəlcə özünüz üçün, bu sizə oriyentirlər verir. Sonra başqaları üçün. Onların hərəkətlərini və günahı yumşalda biləcək şəraiti öyrənin, sonra tam ehtirassız, hissə qapılmadan mühakimə edin, amma nə özünü, nə də başqalarına rəhm etməyin.

Siz zənginsiniz. Bilirsiniz ki, bu dünyada xeyir və şər mövcuddur. Heç vaxt onları bir-birinə qarışdırmayın: tole-rantlığa qapılmağı özünü, rəva görməyin – bu, kədərli qocalıq əlamətidir.

Poeziya dəyişməz, əbədi əxlaq həqiqətlərini təsdiqləmək gücünə malikdir. Bunun dışında olanlara bütün qəlbinizlə nifrət etməlisiniz.

Həqiqət qalmaqalıdır. Amma bunsuz bir şey əldə etmək mümkünsüzdür.

Dünyanın sadələvh və gerçək şəkli – bu özü artıq sənət incisidir. Bu tələbin işığında orijinalıq çox da önəmli deyil. Onun qayğısına qalmayın. Orijinalıq özünü sizin çatışmazlıqlarınızın cəmində mütləq büruzə verəcək. Sizin vəzifəniz, sadəcə, həqiqəti söyləməkdir, vəssalam.

Yaşadığımız dünyanı və həqiqəti eyni zamanda sevmək mümkün deyil. Siz artıq öz seçiminizi etmişiniz. İndi əsas məsələ seçiminizdən geri dönməməkdir. Sizi təslim olmamağa səsleyirəm. Ona görə yox ki, sizin nəyəsə ümid bəsləməyə şansınız var, xeyr, əksinə, sizə xəbərdarlıq edirəm, siz çox tənha olacaqsınız.

Adamlar həyata uyğunlaşırlar, yoxsa ölərlər. Siz canlı intiharçısınız.

Həqiqətə yaxınlaşdıqca, sizin tənhalığınız daha da bütövləşəcək, tamamlanacaq. Əzəmətli, amma boş bir qəsr, addım səsləriniz, əks-səda verən boş otaqlarda dolanırsınız. Hava təmiz və donuqdur, sanki hər şey daşlaşıb. Hərdən gözləriniz dolur, sizi ağlamaq tutur. Geri dönmək istəyirsiniz, amma qəlbinizin dərinliyində bilirsiniz ki, artıq çox gecdir, geriye yol yoxdur.

Qorxmayın, davam edin. Ən çətini arxada qalıb. Əlbəttə, hələ həyat sizi incidəcək, amma onunla sizi indi çox az şey bağlayır. Unutmayın ki, siz artıq ölmüsünüz. İndi siz əbədiyyətlə təkbətək qalmısınız.

Tərcümə edən: Adil Mirseyid

Sadələşmiş hesablar

“Çaşqınlığın astasında” kitabından

Sosiumun fəaliyyətinin Birləşmiş Ştatlarda xeyli irəliləmiş rəqəmli ölçülərə, göstəricilərə köçürülməsi işi Qərbi Avropada olduqca gec başladı ki, Marsel Prustun romanları da buna şahidlik edir. Bəzi peşələrə (kilsəyə xidmətə, müəllimliyə) üstün, ya da rüsvayçı (reklama, fahişəliyə) mənə verən xurafatın dağılması üçün uzun onilliklər lazım gəldi. Bu proses həmən bitən kimi sadə ədədi parametrlərdən – illik gəlir və çalışılan iş saatlarının sayından istifadə etməklə sosial statusların dəqiq iyerarxiyasını müəyyənləşdirmək mümkün oldu. Hətta məhəbbətdən danışsaq, seksual seçimin kriteriyaları belə uzun müddət sırf subyektiv, heç nə ilə təsdiq olunmamış təəssürlərə əsaslanırdı. Və bu dəfə də yeni, ciddi və dəyişməz standartların işlənilib hazırlanması işinə Birləşmiş Ştatlarda başlanıldı. Əvvəl pornosənayedə, sonra isə qadın jurnallarında özünü bürüzə verən yeni qiymətləndirmə sistemləri elementar, obyektiv yoxlanılması mümkün göstəricilərə (qadınlarda – boy,

yaş, bel ölçülərinə və sairəyə; kişilərdə – yenə bunlara və sairəyə) əsaslanırdı. Əgər sosial iyerarxiyanın bu cür sadələşdirilməsi mübahisə doğuran müqavimətlə (deyə ki, “sosial ədalət”i müdafiə hərəkatı ilə) üzleşdisedə, təbiətə daha yaxın yeni erotik iyerarxiya cəmiyyətdə daha tez möhkəmləndi. Belə mürəkkəb olmayan rəqəmli göstəricilərlə özlərini daha asan qiymətləndirmək imkanı qazanan, beləliklə də düşüncənin sürətli və rahat axınına mane olan varlıq problemlərindən azad olaraq Qərb insanları-hər ehtimala qarşı gənclər deyək-cəmiyyətdə irimiqyaslı iqtisadi, psixoloji və sosial dəyişikliklərə səbəb olan yeni texnologiyalara daha tez uyğunlaşmağa başladılar.

Tərcümə edən: Səlim Babullaoglu

Ticari stellajlar düzəltməli

Budur, müasir memarlıq öz qarşısına “total hipermarket üçün piştaxtalar və şöbələr düzəltmək” adlandırma biləcəyimiz xəlvəti məqsədlər qoyur. O bu məqsədlərə necə nail olur? Əvvəla estetika və zövq məsələsində o öz idealından-etajerka və rəfdən bir addım belə geri çəkilmir, sonra isə o sadəcə şümal, ya da az nahamar səthli materiallardan-metal, plastik və ya şüşədən istifadə etməyə üstünlük verir. Üstəgəl, parıltılı və əks etmə qabiliyyəti olan səthlərin istifadəsi də malların sərgiləndiyi stend və lövhələrin sayını da lazıminca çoxaldır. Ümumiyyətlə, söhbət formaca müxtəlif, amma eyni qədər simasız və hökmən mütəhərrik konstruksiyaların yaradılmasından gedir (interyerlərin tərtibatında da eyni tendensiya müşahidə olunur, yaşadığımız əsrin son illərində mənzillərin təchizatı deyəndə isə ilk növbədə divarların sökülməsi, onların sonradan gərək deyil deyə heç kəsin sürüşdürməyəcəyi hərəkət edən arakəsmələrlə əvəz olunması nəzərdə tutulur ki, burda vacib olan yerdəyişmə imkanının yaradılmasıdır, deməli azadlığın yeni

səviyyəsi əldə olunub və tərtibatın dəyişməz elementlərindən can qurtarmaq mümkün olub: özü də divarlar ağ, mebel şəffaf olmalıdı). Cəmiyyətin fəaliyyətinin doğurduğu və mahiyyətə bu fəaliyyətin tərkib hissəsi olan informativ-reklam xarakterli xəbərlərin göz qabağında və azad yerləşdirilməsinə imkan verən neytral məkanlar yaradılır. Çünki Defans göydələnlərindəki qulluqçu və mütəxəssislərin istehsal etdikləri, konkret desək, heç nədir. Maddi nemətlərin istehsalı prosesinin özü isə onlar üçün qırxıncı otaqdakı sirr kimi bir şeydir. Dünyadakı bütün əşyaları, predmet və xəbərləri onlar yalnız rəqəmlərdən tanıyırlar. Bu rəqəmlər statistika və hesablamalar üçün xammala çevrilir, onların əsasında modellər qurulur, layihələr cızılır və nəhayət hər hansı qərar qəbul edilir və ictimai informasiya sahəsinə yeni məlumatlar atılır. Beləliklə də diri dünya cansız rəqəm dəsti, real dünya sxem və qrafiklərlə əvəzlənir. Və binalar onları dolduran çoxtəyinatlı, simasız, asanlıqla hissələrə bölünən, sonradan yeni bütövlər formalaşdıran sonsuz xəbər axınının daşqınına məruz qalır. Onlar hər hansı müstəqil mahiyyət kəsb edə və ab-hava yarada bilməz. Onlar gözəlliyə, poetikliyə, hər hansı individual xüsusiyyətə də malik ola bilməz. Yalnız belə, dəyişməz və səciyyəvi keyfiyyətlərin olmaması ilə onlar dəyişkənliyin sonsuz dalğasını qəbul edə bilirlər.

Özlərinin dəyişmək, hər şeyə uyğunlaşmaq, hər cürə yeniliyə həssaslıq kimi keyfiyyətləri ilə müasir

qulluqçular eyni simasızlaşma prosesinə məruz qalırlar. Dəb olan ən yeni ixtisasdəyişmə kursları hər hansı emosional və intellektual stabillikdən məhrum sonsuz sayda dəyişkən şəxslərin yetişdirilməsini qarşısına məqsəd qoyub. Şəxsiyyətin mənşəyi, vərdisləri və sabit davranış qaydaları möhürünü vuran məhdudiyətlərdən azad olan müasir insan özünün mübadilə dəyərinin həməən bildirildiyi ticari sazişlərin ümumdünya sistemində yerini tutmağa hazırdır.

*Tərcümə edən: **Səlim Babullaoğlu***

Donmuş hərəkətin poeziyası

Altmış səkkizin mayında on yaşım vardı, şarlarla oynayır, küçük Pif haqqında gülməcələr oxuyurdum - gözəl həyatdı. «Altmış səkkizinci il hadisələri» ilə bağlı yeganə, amma olduqca parlaq bir xatirəm var. Xalaoğlum Jan-Pyer, Rensi liseyinin sonuncu sinfində oxuyurdu o vaxt. O vaxt mənə elə gəlirdi (sonrakı təcrübəm bu hissimi təsdiqlədi, üstəgəl, üzücü seksual təəssüratla da təzələndi) ki, lisey- gələcəkdə özlərinə peşəkar karyera qurmaq üçün çətin dərsləri var-gücləri ilə əzbər öyrənən yekə oğlanlarla dolu, dəhşət doğuran nəhəng yer deməkdi. Bir cümə günü, xatirimdə deyil, necəsə oldu xalamla birlikdə liseyə, xalaoğlumun dalınca getdik. O gün Rensi liseyində müddətsiz tətillər elan olunmuşdu. Mənim gözləntimə görə çoxlu işgüzar oğlanlarla dolu olmalı olan həyət bomboşdu. Məşğuliyətsiz qalmış müəllimlər həndbol meydançasının qapıları arasında gəzişirdilər. Yadımdadı, xalam heç olmasa nəsə bir şey öyrənənə qədər mən də bir neçə dəqiqə həmin həyətdə gəzişdim. Dərin bir sükut, xoş bir saiklik hökm sürürdü orda. Bu çox gözəldi.

Səksən altıncı ilin dekabrında Avinyondakı vağzalda idim. Mülayim hava vardı. Şəxsi həyatımda, danışsam darıxdırıcı görünə biləcək uğursuzluq ucbatından Parisə gedən sürət qatarına minməyim vacibdi, hər halda belə fikirləşirdim. Bilmirdim ki, ölkənin bütün dəmir yolu şəbəkəsində tətillər başlayıb. Alnıma yazılmış hadisə ardıcılığı - seksual kontakt, məcarə, yorğunluq bir andaca pozuldu. İki saat adamsız vağzal rəsminə baxaraq oturacaqdan durmadım. Sürət qatarlarının vaqonları ehtiyat yollarda dayanmışdılar. Adama elə gəlirdi ki, onlar artıq uzun illərdi burdadı və heç vaxt da dəmir yol relsləriylə hərəkət eləməyiblər. Sadəcə olaraq özləri üçün hərəkətsiz dayanıblar, vəssalam. Sərnişinlər pıçiltılı səslə yenilikləri bölüşür, səhnə hüzn və tərəddüd saçır. Bu müharibə və qərb dünyasının sonu da ola bilərdi.

«Altmış səkkizinci il hadisələri»ni yaxından izləyən adamlardan bir neçəsi sonradan mənə danışdı ki, hər şeyin mümkün göründüyü çox gözəl vaxtlardı, çünki bir-birini tanımayan insanlar belə küçələrdə söhbətləşirdilər – mən onlara inanıram. Başqaları qatarların işləmədiyini, benzin tapmaq mümkün olmadığını xatırlayırlar, Mən onları da haqlı saymağa hazırım. Bütün bu söhbətlərdə bir eynilik var: əksəriyyəti ehtiva edən, nəhəng bir mexanizm möcüzə nəticəsində bir neçə günlük dayanmışdı. Bir kövrəklik, naməlumluq peyda olmuşdu. Hər bir şey havadan asılı

vəziyyətdə donmuşdu, ölkəyə bir dinclik çökmüşdü. Sonra isə təbii, ictimai mexanizm yenə işə düşdü, daha böyük sürətlə, daha da amansızcasına (altmış səkkizin mayı yalnız onun acgözlüyünü məhduləşdirən bəzi mənəvi dayaqları sıradan çıxarmışdı) başladı. Amma hər halda hansısa bir sükut, qətiyyətsizlik, metafizik naməlumluq məqamı yaşandı.

Görünür, bu səbəblərdən, əsəbiliyin ilk dalğası ötüb keçəndə, publikanın informasiya şəbəkəsindəki qəfil nasazlığa reaksiyasını birmənalı olaraq neqativ qiymətləndirmək olmaz. Bu hadisənin oxşarını biletlərin qabaqcadan satışı elektron sisteminin hər dəfə sıradan çıxması zamanı da sezmək olar. Adamlar yaranmış çətinliklə barışıq, hətta kassalardan telefonla bilet sifariş verməklə, tale tərəfindən texnikadan intiqam almaq şansı verildiyinə görə gizli bir məmnunluq hissi keçirdikləri təəssüratı yaranır. Əgər istəsəniz, eynən həmin şeyi, hər gün arasında yaşamağı olduqları memarlıq haqqında qəlblərinin dərinliyində adamların nə düşüncələrini müəyyənləşdirəndə də görmək olar, xüsusən şəhər ətrafındakı, altmışıncı illərdə tikilmiş boz, hüznü məhəllələri sökəndə gözlənilməz azadlıq hissindən məst olmuş kimi adamların çılgın, səmimi sevinc hissələrini görəndə. Belə yerlərdə şər ruqlar var, gedişatını hər gün sürətləndirən amansız, əzici maşının insana düşmən kəsilmiş şər ruhu. Adamlar bunu hiss edir və onun qovulmasını istəyirlər.

Ədəbiyyat hər şeyə alışır, hər şeyə uyğunlaşır, zibilliklərdə eşələnir, bədbəxtliyin vurduğu yaralara gah sığal çəkir, gah onları qanadır. Hipermarketlər və ultramüasir ofis binaları arasında paradoksal poeziya - sıxıntı və düşkünlük poeziyası doğulur. Bu naşad bir poeziyadır, şad necə olsun, axı. Müasir poeziya nə az-nə çox, elə çağdaş memarlıq kimi hipotetik «Varlıq binası» ucaltmaq üçündür, amma məskunlaşmaq üçün yaradılan məkanların vəzifəsi məqsədinə görə informasiyanın işlənməsi infrastrukturalarının vəzifəsindən köklü şəkildə fərqlənir. informasiya çöküntüdür, sürətlə axmaqda olan zamanın qalıq maddəsidir, plazma kristalla uyğun olmadığı kimi, mahiyyətlə uzlaşmır. Qızıqma həddinə çatmış cəmiyyətin partllaması vacib deyil, o əhəmiyyətli bir şey yaratmaq bacarığını itirir, çünki enerjisini özündəki təsadüfi halların informativ təsvirinə sərf edir. Amma hər bir adam bir anlıq özünü informativ-reklam axınından ayırıb fərdi sakit inqilab etmək gücündədir. Bu çox asandı. Bu gün bizim dünyamızın mexaniki ritminə münasibətdə etstetik mövqe tutmaq hətta əvvəlki dövrlərdən daha asandır, yetər ki, kənara bir addım atasan. Hərçənd, sonucda heç addım atmaqda lazım deyil. Ara vermək bəs edər, radionu, televizoru söndürürsən, heç nə almırsan, heç nə almaq istəmirsən də. iştirakı, bilməyi unudursan, müvəqqəti olaraq istənilən informasiya qəbulunu dayandırarsan. Elə hərfi mənada hərəkətsiz halda bir neçə saniyə donmaq yetər.

*Tərcümə edən: **Səlim Babullaov***

Şeirlər

O biri platformadakı adam

O biri platformadakı adam
yolun sonundadı. Bunu yaxşı anlayıram.
Mən də heç əvvəldə deyiləm.
Bəs, niyə ona acıyıram?
Niyə məhz ona?

Platformada, düz yanımda iki sevgili var.
Kişi keçəldi deyə saxtadı görünür sevgilər.
Onlar həmin adama baxmırlar,
öpüşürlər.
Onlar ürəkdən əmindilər
iki ayrı dünya var: biri yalnız onlarındı,
biri o adamın,

yolun o tayındakı həmin adamın:
o qalxır,
“Ucuz mallar” dan aldığı əşyalarını yığır,
bu dəfə doğurdan yaxınlaşır yolun sonuna.

Görəsən o bilirmi ki, İsa
bizim xilas eləməkçün gəlmişdi bu dünyaya?

O qalxır,
torbalarını götürür.
Platformanın turniketlərinə qarışır.
Pilləkənli döngədə itib batır.

Liberalizm əleyhinə mübarizənin sonuncu istehkamı

Biz liberalizm düşüncəsindən imtina edirik,
çünki o həyatımızı məna ilə doldura bilmir,
fərdin insani adlanacaq cəmiyyətdə
özünəbənzərlərlə dinc yaşayışına
yol göstərmir.
Onun məqsədi heç bu da deyil əslində,
tamam başqadı.

Biz liberalizm düşüncəsindən imtina edirik,
çünki İncilin sosial məramından bəhs edən
XIII Levin fitvası beləydi;
bunu əsas gətirən İncil peyğəmbərləri
hələ o vaxt, daha əvvəl Yerusəlimi lənətlədilər,
onun məhvini istədilər.
Yerusəlim məhv oldu,
və yenidən dirçəlmək üçün dörd min il zaman
keçməliydi.

Məlumdur və şübhə doğurmur ki,
hər hansı insan əməli

daha çox
elektrik impulsları kimi təsəvvür etdiyimiz
iqtisadi meyarlardan,
riyazi düsturlardan çıxış edərək dəyərləndirilir.
Bu bizim üçün qəbul edilməzdi, və biz iqtisadiyyatı
tamam başqa, cəsərlə deyə bilərəm ki, əxlaqi
qanunlara tabe etdirmək üçün mübarizə edəcəyik.

Çünki, üç min adamı işdən atanda
və bunu islahatların sosial dəyəri haqqında
sərsəmləmə ilə əsaslandıranda,
mən,
həmin beş-on auditoru öz əllərimlə boğmaq
istəyirəm.
Məncə, insan xislətinə uyğun,
üstəgəl, nəticəsi bir az da gigiyenik mahiyyətli
əsl əməli tədbir və həqiqi islahat da elə məhz bu
olardı.

Sanki başqa söz bilmirlər,
Elə bil köhnə zəngli saatdırlar -
“Fərdi təşəbbüslərə etibar edin!” deyə
onlar hər künc-bucaqda
öz axmaq hürüşləriylə beynimizi pozurlar
və bu,
hər gün bizim yuxumuzu qaçıran üzücü
dərddən və xəstəlikdən də betərdir.
Mənim onlara heç bir sözüm yoxdu,

olsa-olsa öz təcrübəm əsasında tez-tez
təkrarladığım
bəlli fikirlə qanlarını qaraldardım:

Fərdlər (əlbəttə ki, mən insanları, individləri
nəzərdə tuturam) daha çox heyvandılar,
bəzən amansız, bəzən yazıqdılar
və onların təşəbbüslərinə yalnız sərt və aramsız
əxlaqi dəyərlərlə yönəldərək
inanmaq olar-
sanki əlindəki dəyənəkdi, dəyənək.

Bu isə məhz istisnadı.

Liberalizm düşüncəsində, aydındı ki....

Əvvəl məhəbbət olub

Əvvəl məhəbbət olub, ya da məhəbbətə işarə,
çoxmənalı sözlər, eyhamlar, lətifələr;

Sakit bir müəssisəyə
ilk yürüş olub sonra,
vaxt orda sanki getmirdi,
günlər bir-birinə bənzəyirdi.

Unutmağa cəhd vardı, yarımçıq unutqanlıq vardı, qaçış
vardı.

Yaxud qaçısa eyhamlı çağırış.
Sən gecə uzununu çarpayıda uzanardın,
sanki uşaqdın,
yata bilməzdin, yuxun gəlməzdi,
zülmət qaranlıqda
öz səsini eşidərdin:
dişin dişinə dəyərdi.

Sonra rəqs xəstəliyinə tutuldun,
o biri həyatında

Ay işığı altında
hökmən bir başqasıyla
oynamaq üçün.

Amma hər şey ötüb keçdi,
və sən diri deyilsən.
Sən indi təmamən ölüsən,
həmişə gecəylə birlikdəsən -
baxışların sozalıb.
Və indi sükutu qucaqlamısan, yatmısan.
Daha yoxdu qulaqların.
Sən indi həmişəlik tənhasan -
sən heç vaxt belə tənha olmamısan.
Uzanmısan, əsirsən, sual verirsən,
sual verirsən, özünü dinləyirsən:
bəs, sonra,
sonra, nə gözləyir səni görəsən?

***

Burda, qədim zamanlarda insanlar yaşayırdı həm
də,

Kürək küreyə durub canavarları qovurdular hərdən.
Axırda heyvanların zəhmindən qaçırdılar,
o adamlar bizə oxşayırdılar.

Yenə bir yerdəyik, söz yox, səs itib.
Dənizdən qalan isə yalnız bir izdi.

Mehribanlıqla qucaqlaşınq, əl tutub ayrılınq –
olsun ki, rəsmdədi hər şey və biz yoxuq artıq.

Niyə axı

Niyə axı, biz heç cürə,
və heç cürə
sevimli ola bilmirik?

***

Unutqanlığın ipi hey uzanır, sökülür.
Nə əvvəli, nə sonu. Ağla, yalvar, nə fərqi.
Günəşin qabağını tutan ağ gəmi kimi
Əlçatmaz uzaqlıqda görünüb itir ömür.

Məqamlar olur ki

Məqamlar olur ki,
rahatlığın və sükütun arasından ötüşən
vaxtın lağ dolu xışıltısını eşidirsən,
ölüm xal hesabı bizi geridə qoyur.
Hər şey üzücü olur,
başlıca məsələdən azca yayınıb
yorucu, amma başqa vacib bir iş görməyə
üç dəqiqə yetər deyər razılaşırsan,
sonra da qüdsəylə iki saat ötdüyünü anlayırsan.

Zaman bizə qarşı amansızdı.

Bəzən axşamüstülər
günün on beş dəqiqəyə ötdüyünü sanırsan,
yaş haqqında düşünürsən və təbii tələsirsən,
yanmildə etmədiyini
fırıladaqla bir dəfəyə başa vurmağa çalışırsan,
amma daha bir səhifə yazmaqdan başqa çıxış yolu
tapmırsan.

Çünki, adları kitablardan bəlli nadir insanları
və tarixi anları çıxsaq,

zamanı qabaqlamağın doğru yolu onun hər bir anını
büsbütün yaşamağa cəhd etmədən ömür sürməkdir.
Çünki, əməllərimizin dünya ilə həmahəng,
təzadlardan azad,
əsrarəngiz dərəcədə ardıcıl olduğu,
“mən”imizin başqaları ilə yanaşı,
nifaqsız və söz-söhbətsiz addımladığı,
mütləqin hakim, idealın əbədi,
yerişlərin rəqs, sözlərin dua olduğu məkan
bu yer üzündə mövcud deyil.

Amma yolumuz oradı.

“Həyatın mənası”

“Həyatın mənası məhəbbətdədi” -
Bunu təkrar-təkrar demək adətdi.
Amma söz verməz ki, işin yerini
Bədən hiss etməsə özgə bədəni.

Həyatın məğzindən, axı, bizə nə.
Paris üstə “Tur Monparnas”dı yenə.
Göydələnin ehtiraslı işığı
Dəli edir, bizi çağırır ilğim.

Bizim həyatımız reklam çarxıdı
Hipermarketlərin sonsuz çərxidi.
Vaxtımız yox, ölümü düşünməyə,
Özümüzə ağı deyib ölməyə.

İşıqların parlaq hörümçək toru
Gözümüzü qarsır, tökür və oyur.
Şəhər cəlladlara məskəndi indi,
Hər addımbaşında atır kəməndi.

Özüm də heç anlamıram ki, nədən
Porno jurnal alıram köhnə köşkdən.
Orda bayram edir əxlaqsız adam
Axşamüstü özümü boşaldıram.

Sonra isə atıb jurnalı küncə,
Heyvan kimi qalırım döşəkdəcə.
Uşaq ikən torpaqda gəzişərdim,
Çəmənlərdən çiçəkləri üzərdim.
Necə oldu o diləklər, o güllər
Ayaqyalın gəzişdiyim o illər,
Qaralardı yerdə kiçik ləpirlər.

Öz gözəl üzünü həyat göstərər

1.

“Pejo”mda gedirəm, yüz dürdüncüdə.
iki yüz beşinci daha yaxşıdı.
Yağış damcılayır maşın küncünə.
Cibimdə üç frank,nə olsun axı!.

Qabaqda Kolmara döngədi, neynim,
Çıxmağa dəyərimi avtostradadan?
“Bezmişəm”- yazırsan-”Pozulub beynin.
Bitdi. Boğazdayam axmaq həyatdan”

Kəsəsi aramız sərinləşibdi.
Mövzusa köhnədi: məhəbbət bitib.
Amma mən siqnala bərkdən səs verib
Zümrümə edirəm tanış nəğməni.

2.

Yol çəkə bilse də almanlar donuz.
Bunu babam deyib, necib adamdı.
Qəzəbdən coşaraq artırıb qazı
Şümal alman yolun cızıram indi.
Bu bir qaçış idi. Daha dözmürəm.
Qovğa mənasızdı, əsəblər tarım.

Bak boş, amma yetər Frankfurtadək.
Təzə dost taparam ət gövşəyərek .
Ölümü bir azca ələ salaraq
Varlıqdan, dünyadan söhbətləşərik.

Budu dalda qalır ət dolu furqon.
Xətti pozsam belə üzüm gülümsər.
Hələ son deyil bu, bitəndə bu yol
Öz gözəl üzünü həyat göstərər.

Tərcümələr: Səlim Babullaov

MÜNDƏRİCAT

Absurd	kreativ	faktor	4
kimi.....			
Sağ			1
qalma.....			4
...			
Sadələşmiş			1
hesablar.....			8
Ticari		stellajlar	2
düzəltməli.....			0
Donmuş		hərəketin	2
poeziyası.....			3
<i>Şeirlər</i>			
O	biri	platformadakı	2
adam.....			8
Liberalizm	əleyhinə	mübarizənin	sonuncu
istehkamı...			3
Əvvəl		məhəbbət	3
olub.....			3
Niyə			3
axı.....			5
Məqamlar		olur	3
ki.....			6
“Həyatın			3
mənası”.....			8
Öz	gözəl	üzünü	heyat
göstərər.....			4
			0

Çapa imzalanıb: 22.02.2010.
Format: 70x100 1/32. Qarnitur: Times.
Ofset kağızı: əla növ. Həcmi: 3.75 s.ç.v. Tiraj: 1000.
Sifariş №18. Qiyməti müqavilə ilə.

"Mütərcim" Nəşriyyat-Poliqrafiya Mərkəzi
Bakı, Rəsul Rza küç., 125
Tel./faks 596 21 44
e-mail: mutarjim@mail.ru

**“525 Kitab” seriyasından
2009-cu ildə əsərləri nəşr olunan müəlliflər:**

Dünya ədəbiyyatından

İosif Brodski
Orxan Pamuk
Şota İataşvili

Azərbaycan ədəbiyyatından

Anar
Elçin
Ramiz Rövşən
Əjdər Ol
Ədalət Əsgəroğlu